

STORTINGET

Dokument 17

(2023–2024)

Rapport til Stortinget
fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd 2023

Rapport til Stortinget fra Stortingets delegasjon til Nordisk råd 2023

Til Stortinget

1. Innledning

Denne årsrapporten beskriver arbeidet i Stortingets delegasjon til Nordisk råd i 2023. I Nordisk råd inngår parlamentene i Danmark, Finland, Island, Sverige, Norge og de selvstyrte områdene Færøyene, Grønland og Åland. Siden etableringen i 1952 har målet vært å enes om felles løsninger som har positiv effekt for innbyggerne i Norden. Det nordiske samarbeidet er omfattende og dekker en rekke ulike samfunnsområder, blant annet miljø, klima, energi, utdanning, innovasjon, likestilling og kultur. Nordisk ministerråd er de nordiske regjeringenes samarbeidsorgan, som ble etablert i 1971. Det nordiske samarbeidet har som visjon at

Norden skal bli verdens mest bærekraftige og integrerte region innen 2030.

Norge hadde presidentskapet i Nordisk råd i 2023. Den norske delegasjonen utarbeidet et program for presidentskapsåret med tre satsingsområder: Et trygt, grønt og ungt Norden. De tre temaene har vært førende for både arbeidet i Nordisk råds utvalg og debattene på sesjonene, i tillegg til en rekke andre arrangementer og møter i løpet av året.

Russlands angrepskrig i Ukraina fortsatte å prege Nordisk råd i 2023. Krigen har fundamentalt endret den sikkerhetspolitiske arkitekturen i Norden ved at Finland har blitt medlem av NATO og Sverige vil følge etter. Sikkerhets- og forsvarsspørsmål har derfor vært høyt på Nordisk råds agenda gjennom hele året. Den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen har også aktualisert spørsmålet om behovet for en revisjon av Helsingforsavtalen, som regulerer det nordiske samarbeidet. Nordisk råd har nedsatt en arbeidsgruppe som er i gang med å vurdere dette spørsmålet og vil levere sin rapport innen sesjonen i Reykjavik høsten 2024.

Oslo, den 23. januar 2024

Jorodd Asphjell

delegasjonsleder

2. Rådets organisasjon

Nordisk råd har 87 valgte medlemmer fra landenes respektive parlamenter. Danmark, Finland, Norge og Sverige har 20 representanter hver, hvorav Danmarks representanter innbefatter to fra Færøyene og to fra Grønland, mens Finlands delegasjon har to representanter fra Åland. Island har syv representanter. Samarbeidet bygger på Helsingforsavtalen fra 1962 med senere endringer og rådets arbeidsordning.

Nordisk råds arbeid ledes av et presidium bestående av 15 av rådets medlemmer. Det politiske samarbeidet om konkrete saker skjer først og fremst i de nordiske partigruppene og i Nordisk råds fagutvalg: utvalget for velferd, utvalget for et holdbart Norden, utvalget for vekst og utvikling samt utvalget for kunnskap og kultur. Det øverste organet er plenarforsamlingen, som på de to årlige sesjonene vedtar en rekke rekommandasjoner til de nordiske regjeringene. En komplett oversikt over alle rekommandasjoner fra Nordisk råd i 2023 følger som vedlegg til årsrapporten.

Nordisk ministerråd er et samarbeidsorgan for de nordiske landenes regjeringer. Nordisk råd fremmer anbefalinger til ministerrådet, og medlemmene har mulighet til å fremme skriftlige spørsmål enten til ministerrådet eller til de enkelte nordiske regjeringer. Nordisk ministerråds budsjett er på ca. 1,6 mrd. kroner, der hvert land bidrar ut fra en fordelingsnøkkel tilsvarende landets andel av samlet nordisk BNI. Budsjettet går blant annet til de 12 nordiske institusjonene og en rekke ulike samarbeidsprosjekter som skal bidra til å oppfylle visjonen om at Norden skal bli verdens mest bærekraftige og integrerte region. Budsjettet legges frem for Nordisk råd, som kan foreslå endringer innenfor rammen.

Statsministrene har det overordnede ansvaret for det nordiske samarbeidet og avholder årlige møter. Samarbeidsministrene har ansvaret for samordningen av nordiske saker i sine regjeringer og er ansvarlige for behandlingen av budsjettet for nordisk samarbeid. I 2023 hadde Island formannskapet i Nordisk ministerråd.

3. Stortingets delegasjon til Nordisk råd

Delegasjonen besto i 2023 av følgende medlemmer:

1. Jorodd Asphjell (A), leder
2. Helge Orten (H), nestleder
3. Tove Elise Madland (A)
4. Stein Erik Lauvås (A)
5. Karianne B. Bråthen (A) (til 30. september)
Solveig Vitanza (A) (fra 24. oktober)
6. Truls Vasvik (A)
7. May Britt Lagesen (A)

8. Tone Wilhelmsen Trøen (H)
9. Lene Westgaard-Halle (H)
10. Liv Kari Eskeland (H)
11. Himanshu Gulati (FrP)
12. Helge André Njåstad (FrP)
13. Tor André Johnsen (FrP)
14. Heidi Greni (Sp)
15. Kathrine Kleveland (Sp)
16. Kjerstin Wøyen Funderud (Sp)
17. Kathy Lie (SV)
18. Freddy André Øvstegård (SV)
19. Ola Elvestuen (V)
20. Tobias Drevland Lund (R)

Jorodd Asphjell og Helge Orten ble valgt til president og visepresident for Nordisk råd i 2023 under sesjonen i Helsingfors 3. november 2022.

I 2023 deltok presidentskapet og delegasjonsmedlemmene på en rekke ulike eksterne arrangementer om nordisk samarbeid. President Jorodd Asphjell deltok blant annet på markering av Nordens dag 23. mars i panelsamtale med den norske utenriksministeren på Universitetet i Oslo. I anledning Nordens dag deltok også flere i den norske delegasjonen på digitale møter med skoleklasser fra ulike skoler i Norden der elevene fikk stille spørsmål til parlamentarikere fra hele Norden.

4. Hovedsaker i 2023: Et trygt, grønt og ungt Norden

Et trygt, grønt og ungt Norden var prioriteringene i det norske presidentskapsprogrammet for Nordisk råd i 2023. Utgangspunktet for programmet var visjonen om at Norden skal bli verdens mest integrerte og bærekraftige region innen 2030. Bakteppet var også den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen i Norden, den presserende klimakrisen og koronapandemien som hadde gått hardt utover de unge, samt vist potensialet for et styrket nordisk beredskapssamarbeid.

Det norske presidentskapet valgte å ha særlig fokus på sikkerhets- og beredskapssamarbeid, grønne løsninger for energi og transport og unges deltakelse i demokratiet. Det norske presidentskapet ønsket også å bidra til å løfte debatten om nordisk forsvarssamarbeid og betydningen av at alle nordiske land blir medlemmer i NATO.

4.1 Visjon 2030. Nordisk råds innspill til handlingsplanen

Det nordiske samarbeidets visjon ble vedtatt av de nordiske statsministrene i 2019. Det ble også vedtatt en handlingsplan for de første fire årene av visjonsperioden, 2020–2024. Denne handlingsplanen pekte ut tre

strategiske mål: Et grønt, et konkurransedyktig og et sosialt bærekraftig Norden. Totalrammen for budsjettet sto fast, men i løpet av de første fire årene i visjonsperioden ble bevilgningene dreid slik at satsingen på grønn omstilling økte, først og fremst på bekostning av midlene til kultur og utdanning. Dette har vært omstridt i Nordisk råd og gjort budsjettsamarbeidet med ministerrådet krevende.

I 2023 startet arbeidet med en ny handlingsplan for perioden 2025 og fremover. Det har vært et gjensidig ønske fra både Nordisk råd og Nordisk ministerråd om en inkluderende prosess der Nordisk råds prioriteringer gjenspeiles i handlingsplanen og dermed også i kommende budsjetter. Nordisk råd viet derfor mye tid på sin temasesjon i Reykjavik i mars til å diskutere sine prioriteringer, også med islandske fagministre som var til stede som formannskapsland i Nordisk ministerråd. Innspillene ble også formidlet skriftlig. Visepresident Helge Orten og leder for utvalget for et holdbart Norden, Ola Elvestuen, var også bidragsytere på ministerrådets visjonskonferanse høsten 2023, der representanter for ulike samfunnssektorer drøftet hvilke områder det nordiske samarbeidet bør prioritere fremover. Ministerrådets egen statusrapport viser at det nordiske samarbeidet på flere områder er på god vei mot visjonen om å bli verdens mest bærekraftige og integrerte region. Det er særlig innenfor grønn omstilling at avstanden mellom mål og status er stor, og dermed er det behov for et krafttak for å nå visjonen.

4.2 Revisjon av Helsingforsavtalen

Helsingforsavtalen av 1962 er kalt «grunnloven» for det nordiske samarbeidet. Avtalen danner grunnlaget for samarbeidet i Nordisk råd og Nordisk ministerråd, og ble sist endret i 1995. Tema som sikkerhet, beredskap, forsvars- og utenrikspolitikk og klima er ikke omfattet av avtalen, men er viktige i det praktiske nordiske samarbeidet.

På presidiets møte 27. juni 2023 ble det nedsatt en arbeidsgruppe som har som mandat å vurdere behovet for en oppdatering av Helsingforsavtalen. I arbeidsgruppen inngår medlemmer fra alle nordiske land og selvstyrte områder, alle Nordisk Råds partigrupper og en representant fra Ungdommens nordiske råd. Fra Stortinget var Jorodd Asphjell medlem av arbeidsgruppen i 2023. Bakteppet for etableringen av arbeidsgruppen er blant annet den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen i Norden og Nordens nærområder, og Nordisk råds økende engasjement på det utenriks- og sikkerhetspolitiske feltet.

Behovet og muligheten for en oppdatering av Helsingforsavtalen ble satt på dagsorden under Nordisk råds møter i Stockholm 23.–24. januar 2023, hvor professor i offentlig rett Henrik Wenander og professor i

statsvitenskap Johan Strang holdt innlegg blant annet om Helsingforsavtalens forhold til EU-retten og andre internasjonale avtaler.

Arbeidsgruppen rapporterer løpende til Nordisk råds presidium og skal levere et forslag som kan behandles på Nordisk råds sesjon høsten 2024.

4.3 Unge i Norden

I hele presidentskapsåret 2023 har det vært en målsetting å inkludere de unge i Nordisk råds virksomhet, samt støtte opp under de unges engasjement i samfunnslivet. Ungdommens nordiske råd (UNR) har deltatt på alle møter under sesjonene i Reykjavik og Oslo, herunder et eget møte med samarbeidsministrene under sesjonen i Oslo. Under sesjonen fant det også sted et eget ungdomsarrangement om klima og biologisk mangfold som samlet ca. 40 nordiske ungdommer og parlamentarikere til diskusjon om fremtidens grønne løsninger.

Stortingets delegasjon til Nordisk råd ønsket å engasjere unge i viktige samfunnsprosjekter som demokrati og ytringsklima. Som et av initiativene i presidentskapsåret 2023, arrangerte derfor delegasjonen i samarbeid med Foreningen Norden klassekonkurransen «Unge stemmer i Norden. Netthets, ytringsfrihet og demokratisk deltakelse». Skoleklasser på ungdomstrinnet og videregående i hele Norden ble invitert til å sende inn bidrag, enten tekst eller grafisk, ut fra problemstillinger knyttet til temaet. Dikt, essay, malerier og fotomontasjer ble sendt inn og to juryer kåret fire tekstvinnere og fire vinnere av grafiske bidrag. UNR bidro i juryen og deltok ved åpningen av utstillingen av konkurransens vinnerbidrag på Eidsvolls plass.

I juli 2023 arrangerte UNR for første gang en egen sommerleir. Den fant sted på Utøya, med gjester fra Ukraina. Leiren var støttet økonomisk av Nordisk råd. Målet var å styrke unges politiske engasjement og legge til rette for kontakt og kunnskapsutveksling mellom unge fra Norden og Ukraina. President i Nordisk råd Jorodd Asphjell besøkte sommerleiren.

4.4 Energi og sikkerhet

Energisikkerheten og energiprisene i Norden har vært under økende press, blant annet som følge av krigen i Ukraina. Det norske presidentskapet satte derfor nordisk samarbeid om energiforsyning og grønne energiløsninger på agendaen under Nordisk råds temasesjon i Reykjavik 14.–15. mars.

Under temasesjonen presenterte direktør for Nordisk Energiforskning, Klaus Skytte, rapporten «The Nordic Energy Trilemma – Security of Supply, Prices and the Just Transition». Rapporten omhandler spørsmålet om hvordan man utvikler den nordiske energisektoren så den bidrar til grønn omstilling og gir trygg energiforsyning til en pris alle kan betale. De nordiske landene har

et spekter av ulike energikilder og et potensiale for et enda tettere energipolitisk samarbeid. Under diskusjonen ble det tatt til orde for et intensivert energisamarbeid for å ruste Norden mot fremtidige geopolitiske utfordringer, og styrke samarbeidet om den grønne energiomstillingen.

4.5 Nordisk råds 75. sesjon i Oslo

I tråd med det norske presidentskapsprogrammet var et trygt, grønt og ungt Norden tittelen på Nordisk råds 75. sesjon, som ble avholdt på Stortinget 30. oktober til 2. november 2023. Under sesjonen ble det avviklet over 50 ulike møter i tillegg til møtene i plenum, herunder i de nordiske partigruppene, i Nordisk råds utvalg og komiteer, mellom ministre og parlamentarikere, og mellom ministre. Nordiske parlamentspresidenter hadde egne møter og deltok også som observatører i plenum. På dagsorden i de ulike møtene stod blant annet hvordan Norden kan styrke samarbeidet om sikkerhet og beredskap, fornybare energiløsninger og de unges levevilkår og deltakelse i demokratiske prosesser.

Plenumsdebatten med de nordiske stats- og regjeringsjefene var sterkt preget av både krigen i Ukraina og situasjonen i Gaza. NATOs generalsekretær, Jens Stoltenberg, var gjestetaler. Han understreket at det sikkerhetspolitiske frikvarteret etter den kalde krigen var over, og vektla at finsk og svensk NATO-medlemskap vil innebære et dypere og sterkere forsvarssamarbeid mellom de nordiske landene. I debatten vektla flere at et samlet Norden i NATO åpner for et enda tettere samarbeid innenfor totalforsvar, krisesamarbeid og beredskap.

I tillegg til møtene, fant det sted en rekke andre arrangementer under sesjonen. Kongehuset inviterte sesjonens deltakere til lunsj på Slottet. Det ble arrangert en egen utstilling på Eidsvoll's plass med vinnerbidragene fra klassekonkurransen «Unge stemmer i Norden» om netthets og yringsfrihet. NordForsk hadde en 10-årsmarkering av sitt forskningsprogram om samfunnsikkerhet i Norden der alle sesjonens deltakere var invitert. Nordisk råds presidium inviterte til et eget seminar om kunstig intelligens for de internasjonale gjestene til sesjonen med innlegg fra forsker Lars Gjesvik fra NUPI og europaparlamentsmedlem Karin Karlsbro.

ET FELLES LØFT PÅ STORTINGET

Sesjonen var et stort felles løft både for den norske delegasjonen til Nordisk råd og for hele Stortinget. Ca. 900 personer var inntatt på Stortinget i løpet av sesjonen, herunder Nordisk råds medlemmer, ministre fra de nordiske landene, internasjonale gjester, representanter for nordiske institusjoner og organisasjoner, UNR, media og sekretariatsfunksjoner. Hele bygningsmassen på Stortinget ble benyttet til møtevirksomhet, utstillin-

ger, markeringer, stands og servering. Det ble arrangert flere pressekonferanser på Stortinget, både for NATOs generalsekretær, de nordiske utenriksministrene og den norske og svenske statsministeren.

UNR holdt sitt årlige møte med ca. 90 deltakere i forkant av Nordisk råds sesjon.

UTDELING AV NORDISK RÅDS PRISER

Under sesjonen var Stortingets delegasjon til Nordisk råd vertskap for utdelingen av Nordisk råds fem priser i litteratur, musikk, film, barne- og ungdomslitteratur og miljø. Prisutdelingen fant sted i Den Norske Opera & Ballett 31. oktober 2023. Ca. 800 gjester overvar prisutdelingen, inkludert sesjonens deltakere, flere nordiske stats- og fagministre, alle nominerte til prisene og internasjonale gjester til sesjonen, det norske kronprinsparet og representanter fra Stortingets presidentskap. Forestillingen ble sendt på NRK med ca. 260 000 seere, og ble også strømmet i flere andre nordiske land.

5. Internasjonal virksomhet

Nordisk råd vedtok en oppdatert internasjonal strategi under temasesjonen i Reykjavik 15. mars 2023. Strategien definerer rådets overordnede mål på det internasjonale feltet. Tre områder løftes særlig frem: Sikkerhet i Norden og Nordens nærområder, en regelbasert verdensorden og bærekraftig utvikling i Norden og globalt. Rettsstats- og demokratispørsmål har fått stadig større relevans i det nordiske samarbeidet, ikke minst i lys av krigen i Ukraina.

Nordisk råd har et tett samarbeid med en rekke internasjonale, regionale og nasjonale parlamentariske organisasjoner. Det overordnede ansvaret for Nordisk råds internasjonale samarbeid ligger hos presidiet. Stortingets medlemmer i Nordisk råd har deltatt på flere ulike internasjonale møter i løpet av året.

Som presidentskap i Nordisk råd deltok Jorodd Asphjell og Helge Orten på møte med Europaparlamentet i Strasbourg 19.–20. april 2023, hvor tema var krigen i Ukraina, demokrati og menneskerettigheter, grønn omstilling, fremtidens arbeidsmarked og kampen mot antibiotikaresistens. De møtte også generalsekretæren i Europarådets parlamentarikerforsamling (PACE) og drøftet felles interesser knyttet til menneskerettigheter, rettsstat og demokrati. Som en oppfølging av møtet deltok Asphjell på PACEs parlamentspresidentkonferanse i Dublin 28.–29. september 2023. Hovedtemaet var demokratisk deltakelse og representasjon i urolige tider. Asphjell vektla inkludering av unge i demokratiske prosesser i sin tale til forsamlingen.

Baltisk forsamling er Nordisk råds nærmeste internasjonale partner. President i Nordisk råd Jorodd Asphjell var blant deltakerne fra Nordisk råd på det årlige

møtet med Baltisk forsamling som fant sted i Tallinn 22.–23. september 2023. Møtet omhandlet cybersikkerhet og støtte til demokratiutvikling i medlemslandene i Det østlige partnerskap. På programmet sto også besøk til NATO-senteret for cybersikkerhet. Asphjell deltok også som gjest på Baltisk forsamlings årlige sesjon i Tallinn 23.–24. november 2023, som fant sted under estisk formannskap. Hovedtemaet var støtte til Ukraina og energisikkerhet. Asphjell representerte også Nordisk råd på den samiske parlamentariske konferansen 30.–31. mai 2023 i Sverige.

Nordisk råds visepresident Helge Orten deltok på den 11. Barents parlamentarikerkonferansen, som fant sted i Rovaniemi 25.–27. september 2023. Hovedtema var barentssamarbeidets fremtid i Russlands fravær, grønn omstilling og unges fremtid i regionen.

Nordisk råd har siden 2017 hatt et prøveprosjekt der en rådgiver for EU-spørsmål har vært ansatt i rådets sekretariat. Det ble i 2022 besluttet at prøveprosjektet skulle avvikles ved utgangen av 2023. Europeisk samarbeid er fremdeles høyt prioritert i Nordisk råds internasjonale strategi, men vil fremover finne andre former enn en egen EU-rådgiver.

6. Arbeidet i presidiet og de fire fagutvalgene

6.1 Presidiet

Presidiet har ansvar for økonomiske og administrative saker og behandler også forslag innenfor utenriks- og forsvarspolitik. Norske medlemmer i presidiet i 2023 har vært Jorodd Asphjell, Helge Orten, Heidi Greni og Kathy Lie. Asphjell og Orten har hatt ansvar for å lede presidiets arbeid. Som presidentskap var Asphjell og Orten ansvarlige for den årlige budsjettforhandlingen med ministerrådet, og nådde i løpet av våren enighet om 2024-budsjettet, der noe midler ble lagt til kultur- og utdanningsformål.

Innspill til Nordisk ministerråd om den neste handlingsplanen for å nå den nordiske visjonen var en av de sentrale sakene presidiet jobbet med i 2023. Nordisk råds eget budsjett, som hovedsakelig er finansiert gjennom medlemskontingent fra de nordiske parlamentene, har også vært en viktig sak for presidiet. Nordisk råds budsjett finansierer driften av et felles sekretariat i København, Nordisk råds møtevirksomhet, støtte til Nordisk råds partigrupper og støtte til UNR. Nordisk råd har tre offisielle arbeidsspråk: finsk, islandsk og skandinavisk. Budsjettet dekker utgifter knyttet til oversettelse av dokumenter og tolking i møtene. Nordisk råd har inntil 2023 formidlet de nordiske lands medlemskontingent til Det parlamentariske østersjøsamrådet (BSPC),

men fra 2024 endres praksis slik at hvert medlemsland betaler sin medlemskontingent til BSPC direkte.

Av andre administrative saker kan nevnes at presidiet til årets siste møte mottok en rapport med anbefalinger om fremtidig format for Nordisk råds prisutdeling. Det ble besluttet at formatet fremover nedskaleres, gjøres uavhengig av direktesending på nordiske allmenkringkastere, og at kun prisvinnere inviteres til utdelingen. Vertsparlamentet for sesjonen er ansvarlig for en prisutdelingsseremoni i løpet av sesjonsdagene, og hvert parlament har fleksibilitet til å forme prisutdelingen slik de ønsker.

Det norske presidentskapet var vertskap for presidiets sommermøte, som var lagt til Trøndelag. Hovedtema var nordisk forsvarssamarbeid, og programmet inneholdt blant annet besøk til Forsvaret på Værnes og Ørland, møte med Heimevernet og orientering om deres opptrening av ukrainske soldater. Betydningen av finsk og etter hvert svensk NATO-medlemskap for samarbeid om alliert mottak av personell og materiell ble grundig belyst på møtene.

Nordisk forsvarssamarbeid var også tema da Sveriges riksdag inviterte til det årlige rundebordsmøtet med det svenske formannskapet for NORDEFECO (Nordic Defence Cooperation). Det ble blant annet diskutert hvorvidt det er behov for en felles nordisk gjennomgang av arbeidet med sivil beredskap, militært forsvar og samarbeidet mellom sivil og militær sektor på tvers av de nordiske landegrensene. Presidiet vil jobbe videre med dette i 2024.

Presidiet satte i 2023 nordisk støtte til gjenoppbygging av Ukraina på dagsorden gjennom et skriftlig spørsmål til de nordiske regjeringene. Svarene ble fulgt opp i presidiets møte med de nordiske utenriksministrene under sesjonen i Oslo. Støtten til Ukraina er sterk i alle nordiske land, på tvers av ulike partier. Presidiet vil også fremover ha fokus på nordisk støtte til Ukraina.

6.2 Utvalget for et holdbart Norden

Utvalget for et holdbart Norden arbeider med saker som omhandler klima, natur og miljø. FNs bærekraftsmål står sentralt. Utvalget ble i 2023 ledet av stortingsrepresentant Ola Elvestuen med riksdagsmedlem Staffan Eklöf fra Sverige som nestleder. Øvrige norske medlemmer i utvalget har vært Tove Elise Madland, Lene Westgaard-Halle og Himanshu Gulati.

I 2023 hadde utvalget særlig fokus på bevaring av biologisk mangfold, nordisk innsats mot internasjonal miljøkriminalitet, utviklingen i Østersjøen, fangst, transport og lagring av CO₂ samt havbasert vindkraft. Utvalget har også vært opptatt av å gi ungdom mulighet til å komme til orde blant annet ved å legge til rette for et eget ungdomsarrangement om klima og biodiversitet under Nordisk råds sesjon.

Utvalget har diskutert en rekke medlemsforslag, blant annet om nordisk innsats mot internasjonal miljøkriminalitet, samarbeid for å bekjempe invaderende arter, nordisk østersjøstrategi, bærekraftig cruisetrafikk og Norden som ledende for havbasert vindkraft. Utvalget har også foretatt besøk til ulike institusjoner og bedrifter. På sommermøtet på Færøyene 26.–29. juni 2023 besøkte utvalget bl.a. et bærekraftig lakseoppdrettsanlegg og et internasjonalt tangproduksjonselskap. Under septembermøtet i København 4.–6. september 2023 ble det arrangert besøk til Nordisk Genressurscenter (Nord-Gen) i Malmø.

Utvalget inviterte de nordiske parlamentenes klima- og miljøkomiteer til et interparlamentarisk digitalt møte 24. februar 2023 om de ulike nordiske landenes klimamålsettinger, definisjoner og klimastrategier. Utvalgsleder Ola Elvestuen ledet møtet.

Medlemmer fra utvalget har deltatt på flere internasjonale konferanser, blant annet FNs klimatoppmøte i Dubai (COP28), hvor Lene Westgaard-Halle representerte Nordisk råd. Som leder for utvalget har Ola Elvestuen deltatt på flere arrangementer i løpet av 2023, bl.a. nordisk konferanse om matsvinn 25.–26. april 2023 i Stockholm, lansering av de nordiske kostholdsrådene 20. juni i Reykjavik og høynivåkonferansen om Visjon 2030 28. september 2023 i København.

6.3 Utvalget for velferd i Norden

Utvalget for velferd i Norden har søkelys på den nordiske velferdsmodellen, og arbeider med saker som omfatter omsorg for barn, ungdom og eldre, personer med funksjonsnedsettelse og alkohol-, narkotika- og misbruksspørsmål. I tillegg er likestilling, demokrati, menneskerettigheter og bekjempelse av kriminalitet på agendaen. Integrering, migrasjon og flyktninger hører også under utvalget, samt boligpolitikk og urbefolkningens vilkår i Norden.

Utvalgsledelsen har bestått av riksdagsmedlem Eva Lindh fra Sverige og stortingsrepresentant Tone Wilhelmsen Trøen. Øvrige norske medlemmer var Tobias Drevland Lund, Truls Vasvik og Kjerstin Wøyen Funde-rud.

Utvalget har i 2023 hatt særlig fokus på utsatte barn og unge, likestilling på arbeidsmarkedet og i samfunnet, antibiotikaresistens og samarbeid om deling av helsedata. Det ble arrangert studietur til Brussel i februar, der arbeidet med antibiotikaresistens og deling av helsedata sto på dagsorden. Truls Vasvik deltok i møter med representanter for Europaparlamentet og for EU-kommisjonen.

Nordisk råd var for første gang representert på FNs kvinnekommisjon (CSW) i mars 2023, ved leder og nestleder av velferdsutvalget. Tone Wilhelmsen Trøen deltok på flere nordiske arrangementer, og som panelde-taker under et nordisk sidearrangement om ulikheter i

de nordiske pensjonssystemene. Årets hovedtema på CSW var likestilling og teknologi.

Utvalgets sommermøte ble avholdt på Grønland, hvor hovedtema var utsatte barn og unge, likestilling og urfolksproblematikk. Utvalget møtte representanter for myndigheter og lokale organisasjoner.

Gjennom året har utvalget behandlet medlemsforslag om partnerdrap og vold i nære relasjoner, likestilling i klimapolitikken samt Nordisk ministerråds svar på rekommandasjoner om estetiske skjønnhetsinn-grep, tiltak mot barnefattigdom og nordisk samarbeid knyttet til longcovid.

Utvalget har hatt møter med flere nordiske fagmi-nistre og har behandlet Nordisk ministerråds arbeid med barn og unge, likestilling og nordisk samarbeid på helse- og sosialområdet og funksjonshinderområdet.

6.4 Utvalget for kunnskap og kultur i Norden

Utvalget for kunnskap og kultur i Norden har ansvar for saker som omhandler kultur, utdanning og forskning. Videre behandler utvalget spørsmål innenfor sivilsamfunn, idrett, friluftsliv, språk og medier.

Utvalget for kunnskap og kultur i Norden hadde i 2023 fire norske medlemmer: Kathrine Kleveland, May Britt Lagesen, Helge André Njåstad og Freddy André Øv-stegård.

En av de sentrale sakene utvalget jobbet med, var etablering av en nordisk kommisjon for yrkesfagutdan-ninger. Målet er at kommisjonen skal kunne fungere som en koordinator for fellesnordiske initiativer på om-rådet, som igjen vil kunne bidra til å tilrettelegge for at flere unge i Norden søker seg til yrkesfag. Bakgrunnen for forslaget var et tenketankprosjekt initiert av utvalget som munnet ut i en egen konferanse som samlet aktører fra myndigheter, utdanningsinstitusjoner og beslut-ningstakere. Utvalget har over mange år hatt fokus på vi-deregående opplæring, frafall, attraktiviteten til yrkes-faglig utdanning og mangel på lærlingeplasser.

Andre saker utvalget jobbet med, var blant annet studentmobilitet, friluftsliv, globale geoparker, et trygt digitalt Norden for barn og unge, nordisk innsats for å hjelpe studenter i ustabile land og utlånsordning for kulturskatter mellom nordiske institusjoner.

6.5 Utvalget for vekst og utvikling i Norden

Utvalget for vekst og utvikling har ansvar for saker som angår arbeidsmarked og arbeidsmiljø, næring, handel og industri, energi, bekjempelse av grensehind-ringer, transport og transportsikkerhet. Videre behan-dler utvalget spørsmål innen finans og økonomisk poli-tikk, herunder rammevilkårene for forskning, produk-

sjon og handel, og fri bevegelse mellom arbeidsmarkedene i Norden. Regional- og strukturpolitikk, kommunikasjon og IT hører også til utvalgets arbeidsområder.

Utvalget for vekst og utvikling i Norden har i 2023 hatt følgende norske medlemmer: Stein Erik Lauvås, Karianne B. Bråthen, Liv Kari Eskeland og Tor André Johnsen. Lauvås var utvalgets nestleder frem til september. Karianne B. Bråthen var utvalgets medlem i grensehindergruppen, men har senere gått ut av Stortinget. Solveig Vitanza er nytt medlem i utvalget.

Utvalget har i 2023 særlig jobbet med saker om transportpolitikk, arbeidsmarked og yrkesutdanninger, digitalisering og tilknyttede grensehinder, energi og grønn omstilling. Opprettelse av et ministerråd for transport og infrastruktur har vært en hovedsak i utvalget gjennom flere år. Under Nordisk råds sesjon i Oslo fikk utvalget diskutert spørsmålet direkte med de nordiske samarbeidsministre. Det er bevegelse i saken, og det kan se ut som det bare mangler støtte fra Sveriges regjering for å få opprettet et ministerråd for transport og infrastruktur.

Sommermøtet i Longyearbyen ga utvalget et godt bilde av de utfordringene svalbardsamfunnet står overfor med omstilling innen næringsliv og energiforsyning.

6.6 Nordisk råds grensehindergruppe

Nordisk råd har en gruppe som jobber med utfordringer knyttet til ulike regler og praksis mellom landene som skaper problemer for mobilitet over grensene. Gruppen består av parlamentarikere fra alle land, partigrupper og utvalg i Nordisk råd. Fra den norske delegasjonen til Nordisk råd var Heidi Greni, Karianne B. Bråthen og Kathy Lie medlemmer i grensehindergruppen i 2023. Grensehindergruppen samarbeider tett med Nordisk ministerråds grensehinderråd.

I 2023 har gruppen sett nærmere på hvordan de best kan jobbe med å få løst konkrete grensehinder. Man legger opp til et samarbeid med gruppens medlemmer og den nasjonale representanten i regjeringenes grensehinderråd. Delegasjonen har også hatt grensehinderarbeidet som et fast punkt på dagsorden for sine møter. Aktuelle saker i 2023 har vært ulike krav til yrkeskvalifikasjoner, skattesaker, tilgang til digitale tjenester over grensen, og utlegg for merverdiavgift for samisk håndverk ved grensepasingering.

6.7 Kontrollkomiteen

Kontrollkomiteens oppgaver er å utøve den parlamentariske kontrollen over den virksomheten som finansieres med nordiske midler, utføre særskilte kontrolloppgaver samt kontrollere og godkjenne årsberetninger og revisjonsberetninger. Liv Kari Eskeland har i 2023 ledet kontrollkomiteens arbeid. I tillegg har Tobias Drevland Lund vært norsk medlem av komiteen.

Komiteen gjennomfører hvert år en rekke besøk til nordiske institusjoner som mottar finansiering over Nordisk ministerråds budsjett. Formålet er å få belyst den nordiske nytten som institusjonene bidrar til. Komiteen gjennomførte i 2023 fire institusjonsbesøk: NordRegio og Nordens Velferdssenter i Stockholm, Nordens Hus i Reykjavik og Nordisk Genressurscenter (NordGen) i Malmö.

Komiteen gjennomførte tre møter og syv granskninger. Granskningene har bl.a. sett på hvorvidt det er overlapp i de tolv nordiske institusjonenes oppdrag, hvorvidt Nordisk ministerråds prosjekter oppnår sine mål, og hvilken effekt budsjettkuttene innenfor kultur- og utdanningssektoren har hatt på aktivitetene innenfor nordisk kultur og utdanning. I tillegg har komiteen, som tidligere år, gått gjennom institusjonenes årsrapporter, Nordisk ministerråds bevilgningsbrev til de nordiske institusjonene og partigruppenes regnskaper.

Den danske riksrevisjonen utarbeider beretninger over regnskapene til Nordisk råd, Nordisk ministerråd og Nordisk kulturfond. En viktig oppgave for kontrollkomiteen er å behandle disse beretningene. Riksrevisjonen godkjente årsregnskapet til Nordisk råd og Nordisk kulturfond for 2022 uten merknader. Riksrevisjonen påpekte i årene 2019–2021 svakheter i økonomiadministrasjonen og prosjektforvaltningen i Nordisk ministerråd. Kontrollkomiteen har merket seg at Nordisk ministerråd har bedret økonomiforvaltningen, og at riksrevisjonen godkjente Nordisk ministerråds årsregnskap for 2022 uten kritiske merknader.

I 2022 undersøkte også riksrevisjonen Nordisk ministerråds styring av tilskudd og kriterier for tildeling. Revisjonen viste at det ikke var etablert gode nok systemer for tilskuddsordningene, og pekte på at det manglet konkrete målbare mål for tiltakene som fikk økonomisk støtte. Riksrevisjonen kritiserte også utilstrekkelig oppfølging og evaluering av tilskuddene og manglende kriterier for hvordan potensielle tilskuddsmottakere ville bli prioritert. Kontrollkomiteen ser med alvor på at ministerrådet nok en gang fikk kritikk av riksrevisjonen og har bedt om å holdes løpende orientert om hvordan Nordisk ministerråd etterlever riksrevisjonens anbefalinger.

7. Det parlamentariske østersjøsam arbeidet

Formålet med Det parlamentariske østersjøsam arbeidet (Baltic Sea Parliamentary Conference – BSPC) er å fremme den parlamentariske dialogen i østersjøregionen og påvirke regjeringene i utviklingen av østersjøsam arbeidet. Den første parlamentariske østersjøkonferansen ble holdt i 1991. Til den årlige konferansen inviteres elleve nasjonale parlamenter, elleve regionale parlamenter og fem internasjonale organisasjoner, samt en rekke sivil-

samfunnsorganisasjoner. Himanshu Gulati er valgt fra Nordisk råds delegasjon som Stortingets representant i BSPCs stående komité. Lene Westgaard-Halle var norsk medlem i BSPCs arbeidsgruppe om klimaendringer og biodiversitet. Arbeidsgruppen avga sin sluttrapport på BSPCs 32. konferanse i Berlin i august 2023.

Under konferansen i Berlin besto Stortingets delegasjon av Himanshu Gulati, Lene Westgaard-Halle, Tove Elise Madland, Kjerstin Wøyen Funderud, Kathy Lie og Ola Elvestuen. I tillegg representerte Jorodd Asphjell Nordisk råd. Konferansen vedtok en resolusjon med en rekke oppfordringer til regjeringene. Av disse kan nevnes samarbeid om havvind, fortsatt støtte til Ukraina, fjerning av dumpet ammunisjon i Østersjøen, styrking av transportnettverket og styrking av demokratisk motstandskraft på det digitale området. Konferansen i Berlin vedtok også, etter baltisk initiativ, å opprette en ny arbeidsgruppe om energisikkerhet. Gruppen hadde sitt første møte i Riga i oktober 2023. Stortingets energi- og miljøkomité har utpekt Marius Arion Nilsen som Stortingets representant i arbeidsgruppen. Nilsen ble valgt til en av gruppens to nestledere.

8. Barents parlamentarikerkonferanse 25.–27. september

Finlands riksdag var vertskap for den 11. Barents parlamentarikerkonferansen, som fant sted i Rovaniemi 25.–27. september 2023. Formålet med det parla-

mentariske barentssamarbeidet er å synliggjøre og følge opp saker av felles interesse i Barentsregionen. Parlamentarikerkonferansene arrangeres annethvert år og følger det landet som har formannskapet i Barentsrådet. Konferansene samler parlamentarikere, representanter for fylker, regioner, og urfolksorganisasjoner. Årets konferanse i Rovaniemi samlet rundt 60 deltakere. Fra Stortinget deltok Helge Orten, Kathy Lie og Himanshu Gulati.

Russland har vært suspendert både fra Barentsrådet og fra Barents Regional Council siden mars 2022 på grunn av invasjonen av Ukraina. Russland valgte selv å trekke seg ut av Barentsrådet 18. september 2023. Dette preget konferansen i Rovaniemi, som hadde overskriften «Barentssamarbeidet: Veien videre». Andre tema som ble diskutert var grønn omstilling i Barentsregionen og unges fremtid i regionen. Konferansen vedtok et sluttdokument med anbefalinger til regjeringene i regionen som reflekterte konferansens overordnede tema.

9. Vestnordisk råd

Island, Færøyene og Grønland innledet i 1985 et parlamentarisk samarbeid som siden 1997 har hatt navnet Vestnordisk råd. Stortingets presidentskap besluttet høsten 2002 å etablere et samarbeid med Vestnordisk råd. Sttingsrepresentanter har siden deltatt på temakonferanser og årsmøter i regi av Vestnordisk råd. I år var Stortinget representert på Vestnordisk råds årsmøte i Reykjavik 29.–30. august 2023 ved andre vise-president Nils T. Bjørke.

VEDLEGG

Rekommandasjoner vedtatt av Nordisk råd i 2023

Rek. 1/2023 - Nordiskt stöd för återuppbyggandet av Ukraina

Rek. 2/2023 - Gemensam nordisk säkerhet och försvar

Rek 3/2023 - Skabe bedre samarbejde mellem folkehøjskolerne i Norden

Rek 4/2023 - Nordisk Ministerråds Budget 2024

Rek 5/2023 - om studentmobilitet

Rek 6/2023 - om studentmobilitet

Rek 7/2023 - Felles nordisk pilegrimssatsing

Rek 8/2023 - Globale geoparker

Rek 9/2023 – Om å styrke og utvide samarbeidet innen forskning og kompetanse om nukleær virksomhet og dekommisjonering

Rek 10/2023 - Nordisk kommission för yrkesutbildningar

Rek 11/2023 - Nordisk strategi for friluftsliv

Rek 12/2023 - Felles nordisk handling for mer kunnskap for å forebygge og bekjempe partnerdrap bedre

Rek 13/2023 Felles nordisk handling for mer kunnskap for å forebygge og bekjempe partnerdrap bedre

Rek 14/2023 Gemensam läkemedelsupphandling i Norden

Rek 15/2023 Barn og ungdomars psykiske helse

Rek 16/2023 - om företagsansvar, mänskliga rättigheter och äganderätten av naturressurser

Rek 17/2023 - Ekocidlovgivning

Rek 18/2023 - Nordisk allians for klimaret

Rek 19/2023 - Nordisk allians för klimaret

Rek 20/2023 - Udbrede og understøtte hjemmedyrkning

Rek 22/2023 - Et mer hållbart strømmingsfiske i Östersjön

Rek 23/2023 - Cruiseturism

Rek 24/2023 - Cruiseturism

Rek 25/2023 - Polis- och tullsamarbete

Rek 26/2023 - Ungdomsarbejdsløshed i Norden

Rek. 27/2023 - om en gemensam satsning på nordisk livsmedelssikkerhet

Intern Beslutning

IB 1/2023 - International strategi

